

Viltė Ambrazaitytė

Indologė, 26 m.

Tai, kas rašyta tomis ekspedicijos dienomis

1 DIENA

Skrendam jau 20 minučių, o aplink visi bemat sumigo. Jau ir aš nuvargusi jaučiuosi. Bet o kaip kitaip – keltasi juk 03:30. Galvoju, parašysiu, kol sukas mintys, o tada snausiu ir aš. Tik, gaila, juodą tušinuką palikau kuprinėje, sveriančioje 16,5 kg be vandens ir maisto (meluoju – sūdytų lašinių, vytintos mėsytės ir sūrių tikrai turiu). Su tuo juodu rašosi maloniau.

Bet kad dabar kas matytų, kaip visi Misijos dalyviai smigę... Nufotografuosiu. Yra.

Užuodžiu, kad nešioja maistą. Skubu rašyti.

Pirmiausia, kai tik atvykome į oro uostą, norėjosi su kuo nors pasidalinti mintimis. Paklausti, kaip jie, bendražygiai, jaučiasi po išlydėjimo Vilniaus geležinkelio stotyje. Klausti norėjosi kuo greičiau, nes gumulas tiesiog stovėjo gerklėje (tiksliau, vis dar kažkur čia), o pagalvojus apie prieš valandą sutiktus žmones, tėtį, draugus, kurie ankstyvą ketvirtadienio rytą atvyko palinkėti gero vėjo, akys kaip mat prisipildydavo ašarų...

Klausiau Gintarės. Sakė, kad jaučia kažkokią kalnę, kad per mažai pabuvo su draugu. Klausiau Aistės, Kauno Aistės. Sakė, kad jai skauda širdį.

O aš tiesiog galvoju, kad netinkamai atsisveikinau su draugais. Įdomu, ar jie bent įsivaizduoja, kokie svarbūs man buvo jų apkabinimai? Kokie net širdį veriantys žodžiai „didžiuojuosi tavimi, Viltė“? Kaip buvo svarbu gauti tą šventintos duonos gabalėlį (kurį per klaidą tvarkydama namus norėjau

išmesti)? Sakė, kad turiu jį parsivežti. Laikysiu kuo arčiau savęs, kad tik nepamesčiau. Ir jaučiu, kad saugos mane visos ekspedicijos metu.

Norėčiau tarti didžiausią kada nors išstartą AČIŪ visiems kartu ir kiekvienam atskirai. Už tai, kad buvo, kai to, kad ir ką besakytum, beprotiškai reikėjo. Ačiū tėčiui už ašarotas akis. Tik galėjo mažiau fotografuoti ir daugiau mojuoti.

Visas išlydėjimo renginys buvo kupinas palaikymo. Buvo itin daug tikrų momentų, bendrumo jausmo, supratimo ir tvardymosi ilgų sekundžių. O dar Ramintos „niekad dar nebuvo, kad artimieji taip skubėtų apkabinti išvykstančiųjų“...

Ir daug liūdesio. Kažkokios melancholijos.

Tiesiog atrodo, kad visi su kažkuo atsisveikinome. Kad tikrai kažkas baigiasi.

Bet kai baigiasi, kažkas prasideda. Manau visi esam pasiryžę tai priimti.

Viskas. Ramiau.

2 DIENA

Ką dar apie vakar...

Skridome kiek trumpiau nei tikėtasi (nors lėktuvas vėlavo gerą valandą). Išėjus iš oro uosto norėjosi fiksuoti kiekvieną vaizdą. Akys lėkte lėkė į visas puses. Nevalingai viską lyginau su Indija, bet čia viskas kitaip. Eismas tvarkingas, sostinė Astana visa šviečianti. Tvarkinga, šiukšlių nėra. Skubėjome išsikeisti pinigų, stojome parduotuvėje. Nieko labai įspūdingo, akį režiančio, nes ir parduotuvių, ir įmonių pavadinimai dauguma pažįstami. Miestas pernelyg nenustebino. Gal tamsoje gražu.

Miegojome hostelyje. Viskas labai paprastai, bet ne prastai.

Šiandien ryte keliavome į valstybines institucijas. Kai laukėme pusryčių ir klausėme kalbų apie Kazachstaną Aistė krito veidu į žemę, bet viskas baigėsi tikrai laimingai. Ambasadorius palydėjo ją iki ligoninės. Prakirstas smakras, susiūtas dvejomis siūlėmis.

Karštis nuo ryto. Kai pučia vėjelis, dar visai neblogai, bet autobusiuke, kur visi iki galvų suspausti ir apkrauti kuprinėmis, labai karšta ir trūksta oro. Po minutės prakaitas varva nuo nosies.

Po Aistės nualpimo jautėsi, kad visi nors ir nenori parodyti, bet jaučiasi sumišę. Juk tikrai nemalonus jausmas, kai supranti, kad bet kuris bet kuriuo metu gali tiesiog nukristi.

Keliavome toliau. Sustojome Alžyre. Taip dabar vadinamas muziejus ir monumentų kompleksas, kuriame kalėjo moterys. Jau vykstant į ten kiek keitėsi kraštovaizdis. Visur laukai. Žali, nes ten palyja, tačiau keista matyti, kad medžių yra tik ten, kur jie eilėmis susodinti. O tarp tų medžių eilių lygūs, lygūs plyšiai. Krūmų irgi nedaug. O vietomis matėsi dykumėjantys laukai. Visur taip lygu.

Mašinoje snausti sunku, kai taip apsikrovę ir karšta.

Nuo Astanos iki Alžyro apie 30 km. Atvažiavome gana greitai. O ten dideli monumentai, iš kurių vienas ir Prezidentės Dalios Grybauskaitės atidengtas. Daugelis šalių pagerbė savo moteris, taip žiauriai kalėjusias lageryje Stalino valdymo laikais.

Nuo vakar mokiausi kirilicą. Vis gaunam praktikos, kai reikia skaityti pavardes. Už keistos formos muziejaus plyti ilgas monumentas, kuriame išskaptuoti šimtai ar net tūkstančiai moterų pavardžių. Radom gal 10 lietuviškų taip pat užrašytų kirilica.

Muziejuje labiausiai mane sukrėtė vokiečių nuotrauka, daryta jau kalėjime. Pasakojo apie ją istoriją, bet jau tiksliai nebeepamenu, kuri toji iš daugelio buvo. Jos akys tokios tikros. Ir ta šypsenėlė. Kai taip sunku, bet ją vis tiek išspaudi.

Beprotingai sunku suvokti tą žiaurumą, kurį jos visos patyrė.

3 DIENA

O, kokia kelionė!

Ką tik buvo priėjęs Arnoldas, pavaišino sausainiais, kuriuos įdavė Laimutė. Ta Laimutė, sakė, kiekvienais metais iškepa ką nors skanaus. Ir atneša į išlydėjimą. Dar sakė: „Oi tu, kaip tu moki gėrėtis mažais dalykais“. Oi, taip. Aš visada mokėjau. Bet kad ir sausainis skanus.

O šiaip jausmas labai keistas. Guliu jau įsitaisiusi traukinio gulute antrame aukšte. Ilgai galvojau, kaip ten užsiropšti. Pavyko. Ir visai nesunkiai. Aplink nei vienos laisvos vietos. Dauguma vietiniai, tad labai stebi, kai kalbame lietuviškai. Ką tik užtikau jaunos kazachės žvilgsnį. Labai maloniai viena kitai nusišypsojome.

Traukinys tvarkingas, bet sovietinių laikų. Mėlynas ir su raudona žvaigžde priekyje. Be kondicionieriaus. Tie, kurie guli ne palei takelį, gali prasiverti langelį. Tad, keletą pravertų matau, tačiau vis tiek labai tvanku. Tikiuosi, kad naktį atvės. Vakar dieną kažkas sakė, kad buvo 37 laipsniai karščio. Bet gal po saule? Taip, jauti, kaip saulė degina ir net kanda blauzdų odą, bet vis tiek dar nėra neįmanoma pakelti Kazachstano karščio. Gal tikrai apsipratau penkias savaites Indijoje praleidus, anksčiau po saule visai būti negalėjau.

Bet juk keliaujame dar 500-600 km piečiau! Į Džezkazganą. Girdėjau tą vietovę vadinant ir „mirties žeme“. O dar piečiau – milžiniška dykuma, kurioje nėra nieko. Nieko, nes ten kosmodromas, kur raketų dalys krenta žemėn. Čia paleista raketa pramuša atmosferos sluoksnį ir savaitei klimato sąlygas kardinaliai pakeičia šimtais kilometrų į visas puses. Karštis, smėlio audros, radiacija, įsisiautėjęs vėjas. Visa tai pažįstama Džezkazgane. Tikiuosi, kad paleistos raketos atvejis mums nepasitaikys, tačiau jau buvome įspėti, kad geriau nevaikščioti be kepurės ir burną geriau kuo nors prisidengti, nes

užterštumas ten didelis ir tam tikras radiacijos kiekis nuolatos yra. Taip kaip ten kalėjo Lietuvos ir viso pasaulio žmonės..? Bet dar ten nebuvo, tad geriau parašysiu apie tai, su kuo jau teko susidurti.

O niekad negalvojau, kad ant popieriaus dėstyti mintis toks geras jausmas.

Visa limpu, kur tik prisiliečiu. Kas šiek tiek laiko užsimirštu, bet kai tik pajuda traukinys (o jis stoja gana dažnai), truktelėdamasis taip, kad net nusigąstu, visa sujudu ir vėl pajaučiu lipšnumą.

Jau dabar pagalvojus, ką veikėme vakar, sunku ir beprisiminti. Nors veiksmo, rodos, buvo ir nedaug, bet įspūdžių nemažai. Tad gal aš dar apie vakar. Ką tik teko su savais pasitikslinti, kas kurią dieną įvyko. O ji tik trečia.

Po Alžyro traukėme į Karagandą. Astanoje pasiėmėme „susiūtą“ Aistę. Manau, kad nuvažiavome apie 300 km, tikslų skaičių nežinau. Tad ir kelionė taip susispaudus atrodė ilgoka. Pavyko nusnausti.

Oi, kaip purtos tas traukinys.

Man didelį įspūdį paliko Temirtau gyvenvietė. Ten, atrodo, pamatėme tikresnę Kazachstaną. kažkas pasakojo, kad Romos bažnyčios atstovas apie tą vietą pasakė, kad būtent ten yra pragaro vartai. O ne ten, kur Dantė aprašė. O dar tiek visur veikiančių gamyklų.

4 DIENA

Vakar traukinyje išjungė šviesą, tad nebegalėjau rašyti.

Pabudome apie 7:00 ryte. Visai gerai miegojau. Tik kad buvo labai karšta ir besiversdama pabudavau, nes per ilgį sunkokai tilpau.

Kai tik ryte pramerčiau akis, Rokas pasakė, kad pažiūrėčiau pro langą. Tai padariusi nutilau. Ten nebuvo nieko. Tik plieskė saulė ir driekėsi kilometriniai nuo jos išdegę laukai. Nei kelių, nei namų, nei medžių ar krūmų. Karts nuo karto pamatydavau elektros stulpus.

Laiko iki išlipimo nebuvo daug. Dar reikėjo pasirūpinti pusryčiais, tad apie persirengimą ar žmoniškesnį nusiprausimą nebuvo net kalbos.

Netrukus pasiekėme Džezkazganą. Ten vien gamyklos. Taip, vien gamyklos ir be paliovos iš kaminų besikverbiantys dūmai. Kai kur balti, kai kur tamsiai pilki. Kartais su liepsna. Kvapas toks, kad nesinori įkvėpti. Vėjas stiprus, vis pakyla dulkės, smėlis. Ir nebesimato tų kilometrų tolumo horizonto.

Išlipome iš traukinio ir nieko nelaukdami keliavome toliau. Mus pasitiko vietinės valdžios atstovai, miesto vicemerė. Dėmesio gauname daug, tik kad į kalbas leisti laiko nelabai turime. Atvykome į bendrabutį, daiktus nusimetėme keletui dienų. Palapinėse nemiegame. Bet ir nelabai įsivaizduoju, kaip tai būtų įmanoma tokiose dykynėse. Su maisto komanda išėjome ieškoti parduotuvės ir aprūpinti komandą pietumis. Mes rūpinamės ir maisto racionu, ir kiekiais. Niekas nesiskundžia, bet kartais, rodos, mažoka. Bet gerai, nes nesinori nešti prapjautos dešros tokiame karštyje. Iš traukinio ryte išlipus buvo 29 laipsniai šilumos.

Kad jau tokios mano pareigos, grįžusi turėjau vos keletą minučių susirinkti daiktams, kurių gali prireikti per visą dieną. Tik užsisukau skarą kaip turbaną, pakišau galvą po šaltu vandeniu ir ryžtingai išėjau dienos nuotykių pasitikti. Jau buvau netoli tos ribos, kai visai nebesvarbu nei kaip atrodai, nei kiek nuo prakaito šlapias esi. Poros valandų bėgyje tą ribą peržengėme visi.

Per pusvalandį mikroautobusu pasiekėme vietą, kur turėjome sutvarkyti kartu su mumis vykusio profesoriaus A. Vyšniūno projektuotą ir 1990 m. pastatytą paminklą bei kryžių Kengyro sukilimo aukoms atminti. Dabar šalia stovi kitų šalių paminklai. Geru pavyzdžiu sekama. Viskas gana tvarkinga, ten lankėsi ir 2009 m. „Misija Sibiras“ komanda. Reikėjo akmenimis paslėpti pamatus,

nušveisti monumente esantį metalą, kryžius ir juodai juos perdažyti. Viskas būtų gerai, tik ta varginanti saulė. Visur laukai, šešėlio nėra, pasislėpti nuo kaitros gali tik prie monumento sienos. Visą laiką pūtė stiprus vėjas, kuris vėliau visai pašėlo. Dažų purvus ant rūbų ir kūno papildė visur limpantis smėlis ir dulkės. Ant žemės reikėjo stovėti gerai įsispyrus, o matomumas nuolat keitėsi. Darbai buvo atlikti, valgėme gilioje duobėje, kad nors kiek galėtume nuo vėjo pasislėpti. Grįžus Arnoldui po susitikimų su vietiniais, užrišome trispalvę ant kryžiaus, sugiedojome himną ir patraukėme toliau dirbti suplanuotą šiandienos darbą.

Visai nenustebome, kad mikroautobusas neatvyko mūsų nuvežti į Džezkazgano kapines. Juk vairuotojas baigė darbą. Keli vyrukai nuėjo į parduotuvėlę šalia kelio pirkti vandens. Buvome viską išgėrę – labai tvanku. Žygiavome keliu, kuriuo kartkartėmis pravažiuodavo žigulys (jį čia daug) ar senas sunkvežimis, po nosimis mums išmesdamas bjauraus kvapo išmetamąsias dujas. Mus pasiviję vyrukai nustebino ledais. Sustojome jų suvalgyti prie apgriuvusios degalinės. Nustebinau kažką, kai pasakiau, kad tobula. Nes kas čia gali būti tobula? Mes vidury niekur, transporto nėra, saulė degina, vėjas stiprus, o darbų daug. Bet tuo metu tikrai nenorėjau būti niekur kitur.

Kiek atsigaivinome ledais. Kaip gerai, kad mes be didelių kuprinių. Dar laukė nemažai kelio ir netyčia pavyko susitranzuoti maršrutinį autobusą, kurio vairuotojas mielai sutiko mus pavežėti. Pasisekė, nes po to dar reikėjo nemažai paėjėti.

Paleido mus prie veikiančios gamyklos, nuo kurios kvapo nosį rietė. Teko įkvepiant dengtis skara. Nemažaiėjome žvyruotu keliu. Labai troškino. Jau buvome nuvargę, tačiau dar tik priėjome milžiniškas kapines, kuriose reikėjo ieškoti palaidotų lietuvių. Išsižiojau, kai Lukas iškėlė droną ir parodė, kokio dydžio jos yra.

Vaikščiojome gana ilgai, paskui sutvarkėme rastus lietuvių kapus. Bet tada, kai antrą valandą be vandens, po karšta saule kapinėmisėjau nesutikusi nė vieno bendrakeleivio, vyliausi: kad tik ką nors

sutikčiau. Buvau visiškai pametusi savo takus, nes tos kapinės – milžiniškas labirintas. Sekiau, pamenu, tada varnomis – gal kuri nutūps ant lietuvių kapo. Nenuitūpė. Bet neturi žmogus kur dėtis. Pavėsio niekur nėra, apžiūrėti kapus vis tiek reikia, tad beviltiškumo jausmą geni šalin, privalai eiti toliau. Bet vienai eiti nebuvo nejauku.

Vis dar labai apmaudu, kad neradome trijų ieškotų kapų. Bet kur ten surasi, kai tos kapinės tokios milžiniškos.

5 DIENA

Anksti kilome, ką tik apėjome beveik visas Satpajevo kapines. Radome 11 ar 12 lietuvių kapų. Man, deja, nepavyko dar rasti nei vieno. Šiandien kapinių šukavimas buvo labiau koncentruotas nei vakar milžiniškose Džezkazgano kapinėse. Gal ir todėl, kad dar nenuvargę, o ir pasiskirstėme eiti linijomis. Turėtume dar čia sugrįžti, jei laiko atliks. O kapų čia ir tokių yra, kurie priverčia stabtelėti ir susimąstyti. Vos kelerių metų vaikai, dvidešimtmečiai jaunuoliai ir tiek kapelių su nukritusiomis lentelėmis ir krikščioniškais kryželiais.

Keliaujame Rudniko link. Sustojome nusipirkti statybinių medžiagų ir maisto pietums. Tikimės rasti vietą, kur galėtume pasigaminti grikių su sviestu ir tušonke. Krauna vyručiai jau į autobusiuką cementą, kastuvus ir 30 litrų vandens.

Jau po 23 val., tad vėl guliu lovoje.

Nuvykome į Rudniką ir visi spoksojome išplėtę akis. Rudnikas – miestas vaiduoklis, kuriame beveik nebėra gyventojų, tačiau ta vietovė garsėja kriminaliniu nusikaltamumu. Atvykę juokavome, kad dabar kapinėse daugiau gyvos dvasios nei visoje vietovėje. Taip ir buvo. Vėjas buvo smarkus, tad ieškojome bent kokios užuovėjos laužui. Visa laimė, kad šiandien nebuvo taip karšta (ryte net vėsu ir

šaltas vėjas). Ir tas vėjas, ko gero, gerino aplinkybes darbui gamtoje. Visai maloniai pūtė vėjelis (Lietuvoje sakytume, kad labai stipriai), bet nepalyginsi jo su vakar diena ir dulkių kamuoliais.

Apskritai šiandien buvome visi labai gerai nusiteikę. Motyvacijos dirbti buvo itin daug. Gal todėl, kad ir darbo vaisiai šiandien ypač matėsi.

Bet dar norėtūsi aprašyti vietovę. Nors neturiu žalio supratimo, kaip galėčiau tai padaryti.

Prie metalo laužynų akys jau buvo kiek pripratę, bet šiandienos vaizdai dar kartą visus nustebino. Prie visų tų geležinkelio bėgių negyvuos laukuos prisidėjo apmiręs miestas. Pastatai be langų (čia viskas apleista), rausvas smėlis, kapinės be tvoros. Viskas kaip po karo. Bet tikrai kaip po karo. Net sunku nupasakoti. O dar atsargiai vaikščiodami išdžiūvusia žole (vakar Aistė nufilmavo į kapą lendančią didelę gyvatę), pamatėme mažą medinį kūdikio karstelį. Tiesiog kažkur besivoliojantį ir išmestą tarp gelžgalių, rausvų akmenų ir šiukšlių krūvų. Taip pat visai netoli kapinių aptikome gilioje duobėje suręstą nedidelį bunkeriuką. Tarp pamatais sudėtų akmenų iš lentų sutverti gyvenvietės šonai. Viskas apkamšyta apdulkėjusiais matrasais ir palomis. Šone, prie duobės, iš niekur kyšantis kaminėlis. Kažkas vidun buvo įkišęs galvą pažiūrėti. Sakė, kad yra krosnelė. Aptarėme, kad ten kas nors tikriausiai žiemojo, slėpėsi nuo stingdančio šalčio. Gal ir vertėsi kokio vario kasimu ir taip išgyvendavo. Ar šiaip elgetavo. Eik žinok, kai nežinai.

Visi nuolatos juokavome, bet atvykę šiek tiek baiminomės. Buvo gana nejauku. Juk galėjo būti ir sulaukėjusių šunų, tad stengėmės po vieną nevaikščioti. Buvo atklydę keli žmonės ir iš už krūmo stebėjo, iš kur čia tiek gyvybės atsirado. Bet greitai iš akiračio dingo. Tad tokie tie vaizdai. Turbūt įstrigs atmintin visam gyvenimui.

Rudniko kapinėse darbavomės beveik visą dieną. Labai džiaugiuosi šiandien nuveiktais darbais! Pagaliau ir aš suradau kapą, kuriame amžinam poilsiui guli lietuvis. Labai svarbu tai, ką mes čia

darome. Juk parodome, kad yra tų, kuriems tai rūpi, kad yra tų, kuriems svarbu ir kurie atvyksta čia pagerbti sau artimų. Tikiuosi, kad tos kapinės nebus sulygintos su žeme.

Tada sutvarkėme kokius 4 pavienius kapus. Šį kartą trukome ilgiau, nes tvorelės lyg sraigtu susuktos. Igai trunka, kol nudažai. Bet ilgiausiai trukome tvarkydami lietuvių kapų monumentą. Nešėme daug akmenų, cementavome, gaminome 3 m aukščio kryžių. Prie kryžiaus daugiausia prisidėjau švitvindama, bet po visos dienos darbo ši veikla labai tiko. Galėjau nebekvėpuoti dažais. Kryžių iškelti grįšime rytoj, jis jau beveik paruoštas. Taip pat laukiu akimirkos, kai ant rasto kapelio paminklo galėsiu užrišti iš namų atsivežtą nuaustą lietuvišką trispalvę, kurią mamai kažkada atnešė jos ligonė. Kaip kartais kai kurie daiktai tikslingai atranda savo vietą.

Tikiuosi, kad ryt grįžę rasime viską taip, kaip palikome. Kryžių jau šiandien sujungėme vien tam, kad kas nors neišneštų geros medienos. Gal pasigėdys. O ir žinia apie mus, manau, jau apskriejo ne vienu kilometru.

Džiugu, kad šiandien pavyko išvengti intensyvaus įdegio. Buvo tokių, kurie nuskrudo kaip vėžiai. O mano kojos niekad neįdega, tegu saulėje pabūna ir neteptos. Tik veidą saugau. Akiniai nuo saulės, turbanu susukta skara, dengianti kaktą iki akinių ir ausis, ir ant kaklo besitampanti skarelė, kurią nuo sprando užsitempiu ir ant nosies. Ne tik dėl saulės, bet ir dėl smėlio, dulkių, švitrinamos medienos dalelių.

6 DIENA

Ir vėl guliu traukiny. Norėtusi rašyti apie šiandien, bet gal derėtų prisiminti antrą ir trečią dienas. Baisu pamiršti.

Prisiminiau istoriją apie Alžyro muziejuje nuotraukoje matytą vokietę. Gidė pasakojo, kad prižiūrėtojai juokdavosi matydami, kaip per tvorą vietiniai kazachai mėto druskos gabalėlius. Sakydavo, kad jūsų, kalinių, net čia visi nemėgsta – tad ką jūs tokio savo Tėvyneje padarę. O,

pasirodo, tai „kurtas“ – vietinis džiovintas kumelės pieno sūris. Mažas rutuliukas daug maistingesnis už stiklinę pieno. Moterys bemat suprato, kad gali juo maitintis. Taigi, vietiniai visokiais būdais stengdavęsi padėti nelaimingiesiems žmonėms. Turbūt taip išgelbėję jie ne vieną gyvybę.

Vėl ką tik išjungė šviesą traukinyje. Nėra laiko rašyti dienoraštį. Neįsivaizduoju, kiek dabar valandų, bet spėju, kad apie 22:30.

Mane išgelbėjo Kristijonas – gavau ciklopa! Jė!

Taigi, jau Alžyras sukėlė puokštę visokiausių emocijų. O kelionė buvo tik prasidėjusi.

Kaip jau rašiau, pasiekėme Temirtau gyvenvietę. Sustoję nebuvo, bet įspūdį didelį paliko. Girdėjau pasakojant, kad ten bedegant dujoms ir metalams, net oras dega visokiausiomis spalvomis. Ten matėme plieskiančią ugnį iš didžiulių kaminų. Išsižioję žiūrėjom. Turbūt nieko panašaus nebuvo mačiusi. Bet daugiau turbūt ir nebepamatysiu.

Šalia Karagandos sustojome apžiūrėti kapinių, užfiksavome ten esančius kapus. Skaityti kirilica tada buvo labai sudėtinga, bet dabar toks kapinių šukavimas jau tapo kasdienybe. Įgudome tai daryti operatyviai ir protingai pasiskirstę. Manau, kad ten dar sugrįšime atlikti savų darbų.

Pasiekę Karagandą apsigyvenome lietuviškame dvare. Jau sunku atsirinkti, kas, kur ir kada nutiko. Nebepamenu, kaip atrodė tas miestas. Tiek įspūdžių per 6 ekspedicijos dienas. Ir taip, šią kelionę aš jau drįstu vadinti tikra ekspedicija. Buvo visko: ir teorijos, ir muziejų, ir pasakojimų, ir susitikimų, ir gamtos iššūkių, ir naujų dalykų ne tik mums, atrinktiems keliauti kartu, bet ir ekspedicijos vadovams.

Lietuviškame dvare miegojome dideliuose kambariuose antrame aukšte. Prisipūtėme kilimėlius, išsitraukėme miegmaišius. Maudėmės prūdelyje, po kurio visi dar labiau smirdėjome ir išlipome aplipę dumbliais. Na ką dabar. Mus priglaudę žmonės pasisiūlė paruošti mums vakarienę. Labai ilgai

laukėme, kol gavome po tris lietinius su grietine ir cukrumi. O buvome išbadėję. Kitą dieną nusprendėme tokios klaidos nedaryti ir pusryčius ruošėmės patys.

O dabar jau viskas. Kristijonas irgi nori rašyti.

7 DIENA

Šiuo metu esame Karagandoje, lietuvių statytoje bažnyčioje. Gieda vienuolės, vyksta mišios. Nesuprantu, ką sako, bet kontekstas žinomas. Nesijaučiu keistai čia berašydama. Žmonių nedaug, mūsų komandos čia daugiau. Ramuma rašyti.

Kelionė traukiniu Kazachstane buvo jau pažįstama, tad miegojau ramiau. Nebuvo taip karšta. Beužmiegant dar bandžiau įsidėmėti vaizdą, kurį matau gulėdama. Kad tik ilgiau prisiminčiau.

Atvykome į tuos pačius lietuvių namus, iš kurių iškeliavome į Džezkazganą. Taip gera buvo apkabinti kiekvieną iš Pietų grupės. Kol mes kaitome saulėje ir buvome kankinami ir karšto, ir šalto vėjo, juos visas tris dienas kankino šaltis ir lietus. Tikrai niekas iš komandos nesitikėjo tokių orų Kazachstane. Buvo sušalusių, susirgusių, sakė, kad ši naktis buvo šalčiausia. Net Pietų grupės vadas Nerijus pasakojo, kaip naktį purtėsi iš šalčio ir buvo sunku miegoti. Nepavydu jiems. Bet gal taip jie kaip tik sustiprėjo ir tapo vienu kumščiu? Daug apie tai nepakalbėjome. Visaip gali būti.

Jie, kad ir nebe tokiais linksmais veidais, pasitiko mus dainomis ir su pusryčiais. Tobulai pasirūpinta sugrįžtančia komandos dalimi. Manau, kad ir mes juos gražiai sutiksime. Na, o iš karto po pusryčių, nepraėjus nei valandai, jie šoko į mikroautobusą ir išrūko juo Balchašo link. Kartu su jais išvyko ir Lukas, mūsų operatorius. Kaip gi nenufilmuoti vaizdų ir ten. Kažkaip nebuvo lengva ir vėl taip greitai atsisveikinti. Linkėjome gero vėjo. Jau spėjau jų pasiilgti, nors su Šiaure tikrai sutariame puikiai.

Išvykus mūsų draugams reikėjo pasiskirstyti, kaip miegosime palapinėse. Tūkstantis juoko buvo. Nedegiau noru „gyventi“ su Simonu ar Matu, bet galima ir nebespėti, kad mano kompanjonais tapo jie abu... Po antros nakties niekur kitur nenorėjau. Tie plepučiai labai ramiai miega.

11 DIENA

Stengiuosi pasivyti dienas. Sudėtinga.

Skrendame šiuo metu į Vilnių. Jau nuo vakar vakaro apėmęs liūdesys. O šiandien apskritai net sunku. Seniai jaučiau tą jausmą, kai liūdna keliaujant namo. Ir atrodo, kad neatlikau kažko iki galo. Ar kažką praleidau. Gal kokį kapelį, kurį atpažintų artimieji čia, Lietuvoje. Kuriems svarbus būtų. Bet dar spėsiu daug nuveikti. Juk baigiasi tik ekspedicija. Misija tik prasideda.

Nors kai kurios dienos atrodė beprotiškai ilgos, vis tiek laikas pralėkė žaibo greičiu. Svarbu, kad ir toliau turėsime veiklos kartu. Dar net neatsisveikinome, o aš jau ilgiuosi komandos, naktimis gaminamų kryžių, laužo, dainų. Tai buvo vienas geriausių momentų mano gyvenime. Ar kažkuo pasikeičiau? Turbūt ne. Žmonės iš esmės nesikeičia. Bet faktas, kad susigulėjusios mintys kažką pakoreguos. Kažkuo mane ir mano dienas papildys.

Ramuma, ramuma, ramuma.

Norėčiau, kad ta ramuma man ir dėliotųsi toliau. Sunku dabar viską į vietas sudėti. Juk buvo 11 dienų, kupinų įvairiausių emocijų ir patirčių, dienų ir naktų. Lai viskas susiguli. Tada bus aiškiau, kas, kaip, ir ypač kodėl tai buvo skirta ir man.

Pirmąjį ekspedicijos vakarą (Lietuvoje dar liepos 19, tačiau Astanoje laikrodis jau mušė vidurnaktį, Kazachstanas žengė į liepos 20-ąją) sveikino visi mane su 26-uju gimtadieniu. Gavau daug apkabinių, bučinių į žandą, įsegamą medinę širdelę. Puošia ji mano marškinėlius. Nieko daugiau

nerieikėjo. Gimtadienis man apskritai galėjo būti paskutinėje vietoje. Bet buvo malonu, kai ekspedicijos dalyviai vis apie tai primindavo. Kur kas labiau man rūpėjo sužinoti, kas laukia toliau.

O jei labiau apibendrintai, negaliu apsaityti, kaip džiaugiuosi, kad išvykome į Kazachstaną. Nieko per daug nesitikėjau, tad nieko ir nepraradau. Tik labai daug gavau.

Ir komanda labai džiaugiuosi. Su Šiaure praleidome ypač daug laiko. Tikrai netikėjau, kad taip „sulipsime“. Kad taip bus iš ko juoktis, kad taip galėsiu prie jų lieti ašaras, kad taip bus apie ką kalbėti, kad bus toks jauduliukas viduje, verčiantis nuolat šypsotis.

Belieka saugiai nusileisti ir galėsime tuo džiaugsmu su kitais dalintis.

Labai norėčiau visus sutikti. Gal pavyks. Gal patiks. Norisi su jais dar prie laužo sėdėti.

Kam liūdėti, kai tam nėra priežasties. Juk dainavome: „mylėkime pabaigas, nes jos yra pradžios“.

Šypsena vėl grįžta į veidą. Jau galiu visais didžiutis.

Kaip gera ant Lietuvos žemelės!